

HE 33/2011 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Terveydensuojelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tarkempia säännöksiä talousveden sekä uimaveden aiheuttamien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen sijaan valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi tutkimuslaboratorioita koskevaan säännökseen muutettaisiin vanhentuneet organisaationimikkeet sekä yhdenmukaistettaisiin säännöstä elintarvikelain kanssa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2011.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Terveydensuojelulain (763/1994) 20 a §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuudesta talousveden aiheuttamien epidemioiden selvityksistä ja ilmoittamisesta.

Terveydensuojelulakia muutettaisiin siten, että talousveden aiheuttamien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta säädettäisiin vastaisuudessa valtioneuvoston asetuksella. Terveydensuojelulakia yhdenmukaistettaisiin tältä osin elintarvikelain (23/2006) 45 §:n 2 momentin, jossa säädetään valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta ruokamyrkytysten selvittämisestä ja ilmoittamisesta, kanssa. Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä annettaisiin jatkossa sekä terveydensuojelulain että elintarvikelain nojalla.

Terveydensuojelulain 32 §:n uudeksi 3 momentiksi ehdotetaan lisättäväksi valtio-

neuvostolle asetuksenantovaltuus antaa tarkempia säännöksiä uimavesistä aiheutuvien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta. Muutoksella yhdenmukaistettaisiin uimavesistä, talousvesistä ja elintarvikkeista aiheutuneiden epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta annettuja säännöksiä.

Terveydensuojelulain 49 a §:ssä muutettaisiin vanhat organisaationimikkeet seuraavasti: Elintarvikevirasto Elintarviketurvallisuusvirastoksi, Kansanterveyslaitos Terveiden ja hyvinvoinnin laitokseksi sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseksi. Lisäksi pykälään lisättäisiin uudet 3 ja 4 momentit, jotka vastaavat soveltuvin osin elintarvikelain 40 §:n 1 ja 2 momenttia.

2 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Esityksestä on pyydetty maa- ja metsätalousministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, Elintarviketurvallisuusviraston, aluehallintovirastojen, Suomen Kuntaliitto ry:n sekä Zoonosikeskuksen lausuntoja. Lausuntoja saatiin yhteensä kuusi kappaletta. Lausunnonantajat pitävät ehdotusta perusteltuna.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä joulukuuta 2011.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 20 a §:n 3 momentti ja 49 a §, sellaisena kuin ne
ovat laissa 24/2006, sekä
lisätään lain 32 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1223/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

20 a §

Talousveden välityksellä leviävän taudin ehkäiseminen

Tarkempia säännöksiä talousveden aiheuttamien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Asuntoja, yleisiä alueita ja laitoksia koskevat tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 29 §:n 1 momentissa tarkoitettun uimaveden aiheuttamien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta.

49 a §

Tutkimuslaboratoriot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämät viranomaisille tarkoitetut tutkimukset tulee tehdä Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä laboratoriossa.

Tutkimuksia tekevällä laboratoriolle tulee olla kirjallinen laatujärjestelmä, ja laboratorion on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määritysten luotettavuus. Laboratoriolla tulee lisäksi olla tutkimuksen suorittamiseen tarvittava asiantuntemus ja tekniset valmiudet.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy laboratoriot hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että laboratorio täyttää 2 momentissa säädetyt vaatimukset. Ennen laboratorion hyväksymistä Elintarviketurvallisuusviraston tulee pyytää hakemuksesta lausunto Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta tai Säteilyturvakeskuksesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat

säännökset tutkimuslaboratorioiden hyväksymisen edellytyksistä.

Hyväksytyn laboratorion on ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta. Hyväksytyn laboratorion on viivytyksettä il-

moitettava toimeksiantajalleen terveystaitaan viittaavasta tutkimustuloksesta ja lähetettävä näytteestä eristetyt mikrobikannat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

*Liitteet
Rinnakkaisteksti*

Laki

terveydensuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 20 a §:n 3 momentti ja 49 a §, sellaisena kuin ne ovat laissa 24/2006, sekä
lisätään lain 32 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1223/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 a §

20 a §

Talousveden välityksellä leviävän taudin ehkäiseminen

Talousveden välityksellä leviävän taudin ehkäiseminen

Talousvettä toimittavan laitoksen on, saatuaan tiedon toimittamansa talousveden aiheuttamasta epidemiasta tai epäillessään toimittamansa talousveden voivan aiheuttaa epidemian, ilmoitettava siitä välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja ryhdyttävä toimenpiteisiin talousveden laadun parantamiseksi.

Saatuaan tiedon talousveden aiheuttamasta epidemiasta tai sen epäilystä kunnan terveydensuojeluviranomaisen on tehtävä viipymättä tapausta koskeva selvitys ja ryhdyttävä toimenpiteisiin taudin leviämisen ehkäisemiseksi sekä ilmoitettava siitä edelleen Terveys- ja hyvinvoinnin laitokselle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle.

Tarkempia säännöksiä talousveden aiheuttamien epidemioiden *selvityksistä* ja ilmoittamisesta annetaan *sosiaali- ja terveysministeriön* asetuksella.

Tarkempia säännöksiä talousveden aiheuttamien epidemioiden *selvittämisestä* ja ilmoittamisesta annetaan *valtioneuvoston* asetuksella.

32 §

32 §

Asuntoja, yleisiä alueita ja laitoksia koskevat tarkemmat säännökset

Asuntoja, yleisiä alueita ja laitoksia koskevat tarkemmat säännökset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tervey-

dellisin perustein fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista tekijöistä asunnossa ja muussa oleskeluun tarkoitettussa tilassa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 28 §:ssä tarkoitettujen alueiden ja laitosten terveydellisistä arviointiperusteista;

2) 29 §:ssä tarkoitettujen yleisen uimalan, uimahallin, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus-, hieronta- tai muun vastaavan yleisen altaan veden terveydellisistä laatuvaatimuksista, säännöllisestä valvonnasta ja tiedottamisesta; sekä

3) yleisen uimarannan uimaveden terveydellisistä ja muista laatuvaatimuksista, laadun valvonnasta ja hallinnasta sekä uimaveden laadusta tiedottamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 29 §:n 1 momentissa tarkoitetun uimaveden aiheuttamien epidemioiden selvittämisestä ja ilmoittamisesta.

49 a §

Tutkimuslaboratoriot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämät viranomaisille tarkoitetut tutkimukset tulee tehdä *Elintarvikeviraston* hyväksymässä laboratoriossa. *Tutkimuksia* tekevällä laboratorion tulee olla kirjallinen laatujärjestelmä, ja laboratorion on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määrittysten luotettavuus. Laboratorion tulee lisäksi olla tutkimuksen suorittamiseen tarvittava asiantuntemus ja tekniset valmiudet.

Elintarvikevirasto hyväksyy laboratoriot hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että laboratorio täyttää 1 momentissa säädetyt vaatimukset. Ennen laboratorion hyväksymistä *Elintarvikeviraston* tulee pyytää hakemuksesta lausunto *Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselta, Kansanterveyslaitokselta* tai *Säteilyturvakeskukselta*. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkimuslaboratorioiden hyväksymisen edellytyksistä.

49 a §

Tutkimuslaboratoriot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten edellyttämät viranomaisille tarkoitetut tutkimukset tulee tehdä *Elintarvikeeturvallisuusviraston* hyväksymässä laboratoriossa.

Tutkimuksia tekevällä laboratorion tulee olla kirjallinen laatujärjestelmä, ja laboratorion on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määrittysten luotettavuus. Laboratorion tulee lisäksi olla tutkimuksen suorittamiseen tarvittava asiantuntemus ja tekniset valmiudet.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto hyväksyy laboratoriot hakemuksesta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että laboratorio täyttää 2 momentissa säädetyt vaatimukset. Ennen laboratorion hyväksymistä *Elintarvikeeturvallisuusviraston* tulee pyytää hakemuksesta lausunto *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta* tai *Säteilyturvakeskukselta*. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tutkimuslaboratorioiden hyväksymisen edellytyksistä.

Hyväksytyt laboratorion on ilmoitettava Elintarvikeeturvallisuusvirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Hyväksytyn laboratorion on viivytyksettä ilmoitettava toimeksiantajalleen terveyshaittaan viittaavasta tutkimustuloksesta ja lähetettävä näytteestä eristetyt mikrobikannat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Valtioneuvoston asetus

elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä

Annettu Helsingissä päivänä _____ kuuta 20____

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä säädetään elintarvikelain (23/2006) 45 §:n 2 momentin sekä terveydensuojelulain (763/1994) 20 a §:n 3 momentin ja 32 §:n 3 momentin, sellaisena kuin se on laissa /20____, nojalla:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä.

Asetusta sovelletaan myös yksittäisen tautitapauksen selvittämiseen, jos sen aiheuttaja on poikkeuksellisen vaarallinen.

li, mikrobin tuottama toksiiini tai muu aineenvaihduntatuote, loinen, myrkyllinen eläin, kasvi tai sieni taikka kemiallinen aine;

2) *epidemiolla* tapausta, jossa vähintään kaksi henkilöä on saanut oireiltaan samanlaatuisen

taudin nautittuaan samaa alkuperää olevaa elintarviketta tai talousvettä tai altistuttuaan samalle vedelle.

3 §

Elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävän epidemian selvittäminen

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen on yhdessä tartuntatautiin vastustamisesta kunnan alueella vastaavan viranomaisen kanssa ennalta varauduttava ja sovittava elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvitystyön järjestämisestä. Epidemian selvittämiseksi on tehtävä sairastuneisiin henkilöihin kohdistuvia laboratoriotutkimuksia, epidemian aiheuttajiksi epäiltyjen elintarvik-

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävällä taudilla* tartuntaa tai myrkytystä, joka on saatu, tai jonka epäillään saadun, ruoan nauttimisen taikka talousveden tai uimaveden välityksellä; myrkytyksen aiheuttaja voi olla mikrobi tai muu tarttuva partikke-

keiden tai veden tutkimuksia sekä epidemiologisia tutkimuksia.

Vastuu ihmisistä tai vedestä eristettyjen epidemian aiheuttajien tarkemmasta tutkimuksesta, tyypityksestä ja seurannasta on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella. Elin-
tarvikkeista, elintarvikehuoneistojen tuotantoympäristöstä ja alkutuotantopaikoista eristettyjen epidemian aiheuttajien osalta vastuu on Elin-
tarviketurvallisuusvirastolla. Tarvittavat tutkimusmenetelmät tulee yhtenäistää siten, että eri lähteistä peräisin olevien epidemian aiheuttajien vertailu on mahdollista.

4 §

Selvitystyöryhmä

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen tulee yhdessä nimetä epidemioiden selvittämistä varten työryhmä. Selvitystyöryhmään tulee kuulua:

- 1) johtava terveyskeskuslääkäri tai terveyskeskuksen johtosäännössä nimetty tartuntataudeista vastaava lääkäri;
- 2) terveyskeskuksen tartuntatautiyhdyshenkilö;
- 3) elintarvikelaissa (23/2006) ja terveydensuojelulaissa (764/1994) tarkoitettua valvontaa johtava virkamies;
- 4) kunnan virkaeläinlääkäri;
- 5) kunnan elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua valvova viranhaltija; sekä
- 6) alueen vesihuollosta vastaavan tahon edustaja.

Työryhmää on tarvittaessa täydennettävä riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi.

Selvitystyöryhmän tehtävänä on:

- 1) huolehtia, että epidemian selvittämiseksi vaadittavat epidemiologiset ja laboratoriotutkimukset suoritetaan;
- 2) huolehtia epidemian hallintaan tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta;
- 3) vastata tiedonkulusta tutkimuksia tekevien viranomaisten ja laboratorioden välillä;
- 4) huolehtia tarvittaessa yhteydenpidosta sairaanhoitopiiriin, asiantuntijoihin ja viranomaisiin;
- 5) tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille;

6) tehdä tämän asetuksen mukaiset ilmoitukset muille viranomaisille; sekä

7) tehdä muut tarvittavat selvitykset.

5 §

Epäilyilmoitus

Saatuun tiedon epäilyistä elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävästä epidemiasta selvitystyöryhmän on tehtävä viipymättä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle sekä asianomaisille aluehallintovirastoille asiasta epäilyilmoitus.

Epäilyilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos kaikki sairastuneet kuuluvat samaan ruokakuntaan eikä epäilyilmoituksen tekemiseen ole erityistä syytä.

Epäilyilmoitus tehdään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määräämällä tavalla. Epäilyilmoitus ja sen sisältämät tiedot välitetään viipymättä Elin-
tarviketurvallisuusvirastolle ja asianomaisille sairaanhoitopiireille sekä veden välityksellä leviäväksi epäilyistä epidemioista lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle.

Epäilyilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) epäillyn epidemian esiintymispaikka ja -aika;
- 2) epäilty tartunnan lähde;
- 3) epidemian todennäköinen laajuus;
- 4) viranomaiset, jotka vastaavat paikallistalossa epidemian selvittämisestä; sekä
- 5) ilmoituksen sisällöstä lisätietoja antavien yhteystiedot.

6 §

Ilmoitus epidemiaselvityksestä

Selvitystyöryhmän on tehtävä ilmoitus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä levinneen epidemian selvityksestä Elin-
tarviketurvallisuusvirastolle ja asianomaisille aluehallintovirastoille. Ilmoitus epidemiasta, jonka aiheuttajaksi epäillään talousvettä,

toimitetaan edelleen viipymättä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle.

Uimaveden välityksellä levinneen epidemian selvityksestä selvitystyöryhmän on tehtävä ilmoitus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja asianomaisille aluehallintovirastoille.

Selvitysilmoitukset on tehtävä Elintarviketurvallisuusviraston ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston määräämillä tavoilla. Selvitysilmoitus on toimitettava viranomaiselle mahdollisimman pian selvityksen päätyttyä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua epidemian päättymisestä.

Selvitysilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) epidemian esiintymispaikka ja -aika;
- 2) altistuneiden, sairastuneiden, sairaala- hoitoa tarvinneiden sekä kuolleiden määrä;
- 3) oireet ja taudinkuvat;
- 4) epäilty tai varmistettu välittäjäelintarvike tai -vesi;
- 5) epäillyn elintarvikkeen tai talousveden alkuperä ja valmistaja taikka muut vastaavat tiedot;
- 6) epäillyn elintarvikkeen tai veden käsittelyssä havaittu virhe sekä käsittelyvirheen tapahtumapaikka;
- 7) tehdyt epidemiologiset tutkimukset;
- 8) tehdyt laboratoriotutkimukset, niiden lukumäärä ja tulokset;
- 9) epäilty tai varmistettu epidemian aiheuttaja; sekä
- 10) korjaavat toimenpiteet, joilla epidemia saatiin hallintaan, sekä toimenpiteet joilla vastaavan epidemian toistuminen pyritään jatkossa estämään.

7 §

Selvitys- ja seurantarekisteri

Elintarvikelain 83 §:n 5 momentissa säädetään Elintarviketurvallisuusviraston ylläpitämästä rekisteristä, johon kootaan selvitysilmoitukset elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä levinneiden epidemioiden selvitysilmoituksista.

Rekisterin tietojen on oltava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen käytettävissä.

8 §

Tietojen toimittaminen komissiolle

Elintarviketurvallisuusviraston on vuosittain toukokuun loppuun mennessä toimitettava Euroopan unionin komissiolle yhteenveto edellisen vuoden epidemioista, jotka ovat levinneet elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä.

Elintarviketurvallisuusvirasto lähettää 1 momentissa tarkoitetut tiedot Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle ennen tietojen toimittamista komissiolle.

9 §

Yhteenveto

Elintarviketurvallisuusviraston tehtävänä on yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa koota ja arvioida kansallisia tarpeita varten elintarvike- ja talousvesivälitteisten epidemioiden selvityksistä saatavat tiedot yhteenvedoksi, joka on julkaistava vähintään kerran kolmessa vuodessa.

10 §

Tietojen toimittaminen kansainvälisille järjestöille

Elintarviketurvallisuusvirasto toimii Suomen yhdysviranomaisena Maailman terveysjärjestön Euroopan alueen elintarvike- ja talousvesivälitteisten epidemioiden seuranta- järjestelmissä ja on velvollinen pyydettäessä toimittamaan rekisterissään olevia tietoja kansainvälisille järjestöille. Muut viranomaiset voivat käyttää rekisterin tietoja niiden vastuulla olevassa kansainvälisessä raportoinnissa.

11 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan sosiaali- ja terveysministeriön antama asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytys epidemioiden selvittämisestä (251/2007).

Helsingissä päivänä kuuta 20

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

Hallitussihteeri Helena Korpinen